

Koolzaad: Beredeneerde bestrijding van de glanskever

In het voorjaar ogen de koolzaadvelden het mooist wanneer de bloemetjes het landschap geel doen kleuren. Dat is niet alleen een prachtig zicht voor recreanten en omwonenden, maar ook voor telers een moment om naar uit te kijken. Vanaf het stadium volle bloei is hun koolzaad veilig voor de glanskever. Dit blinkend zwarte kevertje vindt stuifmeel in de open bloemetjes. Zolang de bloemknoppen nog gesloten zijn, vreet hij zich een weg naar het stuifmeel en tast daarbij het vruchtbeginsel aan. De aangevreten knoppen worden geen bloemetjes meer en dat is schadelijk voor de zaadopbrengst van de planten.

Figuur 1: Gele vangkommen in het koolzaad geven een eerste indicatie omtrent de aanwezigheid van de glanskever.

Waarnemingsnetwerk en waarschuwingsberichten

Omdat de kevertjes de laatste jaren massaal opduiken en moeilijk te bestrijden zijn, zette het Praktijkpunt in 2021 een waarnemingsnetwerk op met daaraan gekoppeld waarschuwingsberichten. Op tien koolzaadpercelen, verspreid gelegen in de provincie, monitoren we de verspreiding van de glanskever. In eerste instantie gebruiken we daarvoor gele vangkommen. Zodra de plaaginsecten neergestreken zijn, schakelen we over op tellingen van hun aantal op plantniveau. Met waarnemingen en waarschuwingen wil Praktijkpunt Landbouw een bijdrage leveren aan een duurzame beheersing van plagen in de teelt van koolzaad. Het aantal erkende insecticiden vermindert immers, en in landen zoals Frankrijk waar veel koolzaad groeit, wordt de bestrijding bemoeilijkt door resistente kevers.

Eenmaal de eerste bloemen aanwezig zijn en de kever stuifmeel op een bordje aangeboden krijgt, valt de schade mee. Juist daarom hanteren de Waalse koolzaadexperten (CePICOP, Gembloux) niet één maar twee schadedrempels. Wij laten ons leiden door de expertise van de zuiderburen, en kijken ook met een schuin oog naar de Franse aanpak. De keuze om al dan niet te spuiten, wordt daar afgetoetst aan drie parameters: het aantal glanskevers, het gewasstadium én de gezondheidstoestand van het koolzaad.

In het stadium knopvorming ligt de schadedrempel volgens CePICOP op 3 tot 4 kevers per plant in een gezond gewas, en 1 kever per plant in kwetsbaar koolzaad. Zodra er bloemknoppen openstaan, verhoogt de schadedrempel fors tot respectievelijk 7 à 8 kevers per plant in een gezond gewas en 2 à

3 kevers per plant in een gewas dat meer nood heeft aan bescherming tegen belagers. De schadedrempel lijkt bijzonder hoog, maar de kevertjes komen de jongste jaren massaal voor. Het komt er dus op aan om het tijdstip van bestrijding goed te kiezen zodat het gewas met een eenmalige inzet van een insecticide het veilige stadium volle bloei bereikt. Koolzaadtelers dienen hun spuittechniek te verzorgen (o.a. voldoende water gebruiken) want de kevertjes steken zich weg tussen de bloemknoppen.

Figuur 2: Wie zoekt die vindt. In deze bloemknop zitten een handvol glanskevertjes.

Hoe verder het koolzaad nog van de bloei verwijderd is, hoe kwetsbaarder het is voor vraatschade. Kort voor de bloei kan een teler tot wel 7 à 8 kevers per plant tolereren. Op dat ogenblik moet hij zéér goed overwegen of hij nog wel wil spuiten. Wat hij aan opbrengst wint door de glanskever te bestrijden, zou hij aan kilo's koolzaad opnieuw kunnen inboeten als hij ongewild de bijen verjaagt met een insecticide. Daarom sensibiliseerde het Praktijkpunt via de LCG-Koolzaadberichten: "Hou de imker te vriend, laat zijn koolzaadhoning jou smaken en geniet vooral van het gezoem boven je koolzaad. Bezige bijen doen jou meer koolzaad dorsen!"

Advies aan telers bij rassenkeuze en zaai

Na de oogst in juli hielp het Praktijkpunt koolzaadtelers bij de voorbereiding van het nieuwe seizoen door vragen omtrent rassenkeuze te beantwoorden. In 2022 wordt er opnieuw een rassenproef koolzaad aangelegd in onze regio. In afwachting daarvan verwijzen we naar het rassenonderzoek koolzaad dat in Wallonië uitgevoerd wordt onder de CePiCOP-vlag (<https://centrespilotes.be/cp/cepiscop>).

In september zaaiden we op het agroforestryperceel van het Praktijkpunt koolzaad. Het gaat niet om een reinteelt, maar een mengteelt van koolzaad met vlinderbloemigen (Alexandrijnse klaver en wikken). In onze provincie zijn een aantal koolzaadtelers op eigen houtje daarmee aan het experimenteren. De eerste ervaringen zijn bemoedigend. De vlinderbloemigen brengen voor de winter de stikstof aan die vroeger in de vorm van drijfmest gegeven werd op de graanstoppel. Met MAP6 zijn enkel nog traagwerkende meststoffen van type 1 (o.a. stalment en compost) toegelaten als organische bemesting voor een nateelt koolzaad.

Eén van de eigenschappen van de mengteelt is dat de bodem snel bedekt wordt, wat een voordeel kan zijn om duiven weg te houden. Na de winter is er geen verschil meer met een reinteelt koolzaad want Alexandrijnse klaver en wikken zijn vorstgevoelig. Waar de pioniers zich nog het hoofd over breken, is de onkruidbestrijding. De klassieke behandeling met een bodemherbicide op basis van metazachloor zou de opkomst van de vlinderbloemigen te sterk remmen. Uit veldproeven en praktijkervaringen met de mengteelt in Wallonië en Frankrijk weten we dat het mogelijk moet zijn om de onkruidbestrijding volledig achterwege te laten. De bodembedekking door de mengteelt is zodanig goed dat onkruid geen

kans krijgt. In theorie althans, want wat als er slechte plekken in een perceel zijn waar de opkomst tegenvalt?

Om te achterhalen wat de meest bedrijfszekere onkruidbestrijdingsstrategie is, testte het Praktijkpunt er in het najaar drie uit. Eén strook van de mengteelt koolzaad en vlinderbloemigen bleef onbehandeld. In de twee andere stroken werd het meest gebruikte bodemherbicide (Butisan Gold) aan halve dosering ingezet, één keer in vooropkomst en één keer in vroege naopkomst. Opkomst- en onkruidtellingen voor en na de winter genereren data die we meenemen in de advisering voorafgaand aan de zaai. Het eindverdict valt in de zomer, wanneer er opbrengstmetingen gebeuren in de drie stroken. Na de oogst kunnen we ook een rendabiliteitsberekening maken van de mengteelt met vlinderbloemigen op basis van de kosten van het zaaizaad, het (deels) uitgespaarde bodemherbicide en de opbrengst in kilo's.

Landbouwcentrum Granen verspreidt Koolzaadberichten

Het belangrijkste communicatiekanaal voor het werk rond de koolzaadglanskever was de e-nieuwsbrief van het Landbouwcentrum Granen (LCG). In het voorjaar verstuurde LCG naast de Graanberichten ook Koolzaadberichten met regelmatige updates omtrent de bemesting, de gewasontwikkeling en vooral over de verspreiding van de glanskever. Aanvullend op de LCG-berichten die akkerbouwers via e-mail ontvangen, verschenen er artikels over koolzaad in de belangrijkste vakbladen (Landbouwleven, Boer&Tuinder, Drietand).

In juni krijgen landbouwers normaliter de gelegenheid om de proefplatformen te bezoeken die het Departement Landbouw en Visserij aanlegt in samenwerking met de praktijkcentra. Net als in 2020 werd er vanwege de Covid-epidemie gekozen voor een digitaal alternatief. Bijna 800 landbouwers namen deel aan de webinar. Praktijkpunt Landbouw verzorgde de uiteenzetting over koolzaad. We grepen de webinar aan om te sensibiliseren omtrent een geïntegreerde bestrijding van de koolzaadglanskever. De presentatie over koolzaad is te herbekijken via het YouTube-kanaal van het Departement Landbouw en Visserij (<https://www.youtube.com/watch?v=9Qlowl8aVWA>).